

НАРЕДБА № 2 ОТ 13 НОЕМВРИ 2014 Г. ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА ВАЛИДИРАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИ ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ

В сила от 01.01.2015 г.

Издадена от Министерството на образованието и науката

Обн. ДВ. бр.96 от 21 Ноември 2014г.

Глава първа. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. С тази наредба се определят условията и редът за валидиране на професионални знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално обучение или самостоятелно учене, наричано за краткост по-нататък в наредбата "валидиране".

Чл. 2. (1) Валидирането е установяване на съответствието на професионални знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално обучение или самостоятелно учене, с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии и признаване на степен на професионална квалификация по професия или на квалификация по част от професия.

(2) Целта на валидирането на професионални знания, умения и компетентности е да улесни достъпа до обучение за придобиване на квалификация по професия и достъпа до пазара на труда.

Чл. 3. Валидирането се осъществява по професии и специалности, включени в Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Чл. 4. (1) Право на валидиране имат лица, които притежават необходимото образователно равнище, определено в чл. 40, ал. 3 ЗПОО.

(2) Лицата по ал. 1 могат да заявяват желание за валидиране независимо дали притежават някое от доказателствата, определени в чл. 13, ал. 2.

(3) Лицата по ал. 1 следва да удостоверят с медицинско свидетелство, че професията, по която желаят да валидират професионални знания, умения и компетентности, не им е противопоказна.

Чл. 5. (1) Институциите, които имат право да извършват валидиране, са:

1. професионални училища;
2. професионални гимназии;
3. училища по изкуствата;
4. спортни училища;
5. професионални колежи;

6. центрове за професионално обучение.

(2) Институциите по ал. 1 извършват валидиране по професии, по които са провеждали или провеждат обучение.

(3) Извършването на процедурите по валидиране, задълженията и отговорностите на участниците в процеса на валидирането се конкретизират в правилниците за дейността на институциите по ал. 1, т. 1 - 5 или в правилниците за устройството и дейността на институциите по ал. 1, т. 6.

Глава втора. **ОРГАНИЗАЦИЯ НА ВАЛИДИРАНЕТО**

Чл. 6. (1) Валидирането включва процедури по:

1. установяване на придобитите от лицето професионални знания, умения и компетентности;

2. признаване на степен на професионална квалификация или на квалификация по част от професия.

(2) Институцията по чл. 5, ал. 1, в която лицето е заявило желание за валидиране, го информира за целите, процедурите по валидирането и последователността им или насочва лицето към друга институция, в случай че тя не организира такова.

Чл. 7. Установяването на придобитите от лицето професионални знания, умения и компетентности, заявени за валидиране, се извършва чрез:

1. определяне на професионалното направление и професията от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 ЗПОО, по които лицето желае да валидира своите професионални знания, умения и компетентности;

2. предварително съпоставяне на заявените от лицето професионални знания, умения и компетентности с резултатите от ученето, включени в държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по съответната професия, което обхваща:

а) анализ на представените от лицето доказателства;

б) проверка на заявени от лицето професионални знания, умения и компетентности, за които то не представя доказателства или представените доказателства не съответстват на резултатите от ученето в държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професията;

3. насочване към допълнително обучение, когато след съпоставяне на заявените от лицето професионални знания, умения и компетентности се установи несъответствие с резултатите от ученето в държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професията;

4. проверка на придобитите професионални знания, умения и компетентности след проведено допълнително обучение;

5. полагане на изпити съгласно чл. 36 и 37 ЗПОО:

а) държавни изпити по теория и по практика на професията за признаване на степен на професионална квалификация;

б) изпити по теория и по практика на професията за признаване на професионална квалификация по част от професията, организирани в съответствие с чл. 37, ал. 2 ЗПОО.

Чл. 8. Признаването на степен на професионална квалификация или професионална

квалификация по част от професия се извършва чрез издаване на:

1. свидетелство за валидиране на степен на професионална квалификация - когато след успешно положени изпити по чл. 7, т. 5, буква "а" са установени всички единици резултати от ученето, включени в държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професия;

2. удостоверение за валидиране на професионална квалификация по част от професия - когато след успешно положени изпити по чл. 7, т. 5, буква "б" са установени една или няколко единици резултати от ученето, включени в държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професия;

3. регистриране от институцията по чл. 5, ал. 1 на издадените документи по т. 1 или 2 в съответната регистрационна книга съгласно държавното образователно изискване за документите за системата на народната просвета;

4. въвеждане на регистрираните документи по т. 3:

а) в регистъра на дипломи и свидетелства за завършено основно и средно образование и придобита степен на професионална квалификация от директора на институцията по чл. 5, ал. 1, т. 1 - 5 включително;

б) в регистъра по чл. 42, т. 11 ЗПОО от ръководителя на институцията по чл. 5, ал. 1, т. 6.

Чл. 9. За организиране и провеждане на валидиране със заповед на директора или ръководителя на институция по чл. 5, ал. 1 се определя:

1. отговорно лице от педагогическия персонал или от преподавателския състав за организацията и провеждането на процедурите по валидирането;

2. състав на комисия за дейностите по чл. 7, т. 1 - 4 включително;

3. състав на комисии за дейностите по чл. 7, т. 5.

Чл. 10. Лицето по чл. 9, т. 1:

1. организира работата на учителите или преподавателите, определени да участват в процедурите по валидиране;

2. предлага на директора или ръководителя на институцията по чл. 5, ал. 1 състава на комисии по чл. 9, т. 2 и 3;

3. ежегодно информира за извършеното от институцията по валидирането педагогическия съвет - за институциите по чл. 5, ал. 1, т. 1 - 5 включително, или структурата, определена в правилниците за устройството и дейността им - за институциите по чл. 5, ал. 1, т. 6;

4. изготвя справки, анализи, доклади и други документи, свързани с валидирането.

Чл. 11. (1) Комисията по чл. 9, т. 2 се състои най-малко от трима членове.

(2) Комисията включва учители или преподаватели от институцията по чл. 5, ал. 1, отговарящи на изискванията към обучаващите, посочени в държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професията, по която се извършва валидирането.

(3) В състава на комисията може да се включват и външни за институцията специалисти, отговарящи на изискванията към обучаващите, посочени в държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професията.

(4) За всяко лице, заявило желание за валидиране, се определя консултант - един от членовете на комисията по ал. 1, който:

1. подпомага лицето по време на целия процес на валидиране;

2. отговаря за изготвянето, попълването и предаването в архива на институцията по чл. 5,

ал. 1 на портфолиото и личния картон на лицето;

3. изготвя и регистрира издадените документи по чл. 8, т. 1 или 2.

(5) Комисията по ал. 1 извършва следните процедури:

1. установява наличието на необходимото образователно равнище по чл. 40, ал. 3 ЗПОО;

2. съпоставя представените от лицето доказателства за придобити чрез неформално обучение или самостоятелно учене професионални знания, умения и компетентности с резултатите от ученето в държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професия и изготвя протокол за съпоставяне;

3. изготвя индивидуален план-график за провеждане на валидирането;

4. определя начина за проверка на заявените за валидиране от лицето професионални знания, умения и компетентности, за които то не представя доказателства или представените такива не съответстват на резултатите от ученето в държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професията;

5. определя вида и начина за провеждане на допълнително обучение;

6. проверява чрез изпитване равнището на придобитите професионални знания, умения и компетентности, заявени за валидиране от лицето, в случаите по чл. 7, т. 2, буква "б", както и резултатите от проведеното допълнително обучение;

7. подготвя необходимите материали за изпитването по т. 6 (тест, казус, въпроси, теми за есе, практическо задание и др.), както и критериите и средствата за оценяване (карти, скали за оценяване и др.); резултатът от изпитването се вписва в протокол с качествени оценки "признава се" или "не се признава"; при резултат от изпитването "не се признава" лицето има право на следващи изпитвания в срокове, определени от институцията по чл. 5, ал. 1;

8. взема решение и изготвя протокол за допускане до изпити по чл. 7, т. 5 съгласно държавното образователно изискване за документите за системата на народната просвета.

Чл. 12. Съставът и задълженията на комисиите по чл. 9, т. 3 за подготовка, организиране и провеждане на държавни изпити по теория и по практика на професията или на изпити по теория и по практика на професията за придобиване на квалификация по част от професията се определят в съответствие с чл. 35 ЗПОО и държавното образователно изискване за системата за оценяване.

Чл. 13. (1) Процедурите по валидиране се организират след подадено от лицето заявление по образец до директора или ръководителя на институцията по чл. 5, ал. 1 съгласно приложението.

(2) За доказване на придобитите професионални знания, умения и компетентности, заявени за валидиране, лицето представя копия на притежавани от него документи заедно с оригиналите за сверяване - трудова книжка или препис-извлечение от трудовата книжка, служебна книжка, осигурителна книжка, документ за образователно равнище, атестации, референции, свидетелства и удостоверения от предишни професионални обучения, артефакти, снимки на артефакти и др.

(3) Заявлението и документите по ал. 2 се регистрират във входящия дневник на институцията по чл. 5, ал. 1, като оригиналите на документите се връщат на лицето.

(4) Заявлението по ал. 1, заверените от лицето копия на документите, други доказателства по ал. 2 и попълнена от него професионална автобиография се включват в създадено от институцията по чл. 5, ал. 1 портфолио. За съдържанието на портфолиото се изготвя опис с наименованието и датата на представянето на документите и другите доказателства.

(5) В портфолиото на лицето се включват и създадените по време на процедурите за

валидиране документи - план-график за провеждане на валидирането, темите за допълнителното обучение и др.

(6) Портфолиото на лицето се съхранява в папка на място, определено със заповед на директора или ръководителя на институцията, а след приключването на валидирането - в архива на институцията със срок постоянен.

(7) За извършване на процедурите по валидиране се сключва договор между институцията по чл. 5, ал. 1 и лицето-заявител, в който се уреждат правата и задълженията на страните, организацията, провеждането, материалното и финансовото осигуряване.

Чл. 14. (1) Допълнително обучение по чл. 7, т. 3 може да се организира:

1. По теория чрез:

а) самостоятелна подготовка;

б) участие в курс, когато институцията по чл. 5, ал. 1 предлага такава възможност;

в) комбиниране на видовете обучение по буква "а" и буква "б".

2. По практика в зависимост от възможностите на институцията по чл. 4, ал. 1 и на лицето-заявител:

а) в институцията, която провежда валидирането;

б) на работното място на лицето или на друго работно място при същия работодател;

в) на подходящо работно място при друг работодател;

г) комбиниране на видовете обучение по букви "а" - "в".

(2) Допълнителното обучение по ал. 1, т. 1 и 2 може да се организира индивидуално или в група.

(3) Лицето заявява писмено пред комисията по чл. 9, т. 2 своя избор за вида на допълнителното обучение по ал. 1, т. 1 и/или ал. 1, т. 2.

(4) Допълнителното обучение по ал. 1, т. 1 и/или ал. 1, т. 2 се организира по индивидуалния план-график за провеждане на валидирането на професионални знания, умения и компетентности.

(5) За подготовката на избраното допълнително обучение комисията по чл. 9, т. 2 предоставя на лицето-заявител описание на съдържанието на допълнителното обучение по теория и/или по практика, както и препоръчителни източници за информация.

Чл. 15. (1) Държавните изпити по чл. 7, т. 5, буква "а" и изпитите по чл. 7, т. 5, буква "б" могат да се провеждат не повече от един път всеки месец.

(2) За датите на изпитите институциите по чл. 5, т. 1 - 5 уведомяват писмено регионалния инспекторат по образованието най-малко една седмица преди датите за провеждането им.

(3) За датите на изпитите институциите по чл. 5, т. 6 уведомяват писмено Националната агенция за професионално образование и обучение най-малко една седмица преди датите за провеждането им.

(4) Датите на изпитите и сроковете за подаване на заявленията за явяване се определят по график, утвърден от директора или ръководителя на институцията по чл. 5, ал. 1.

(5) Лицата, заявили за валидиране професионални знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално обучение или самостоятелно учене, имат право да се явяват неограничен брой пъти до успешно полагане на изпитите по чл. 7, т. 5.

Чл. 16. (1) Лицата, получили свидетелство по чл. 8, т. 1, ползват правата на лицата, получили свидетелство за професионална квалификация по чл. 38, ал. 2, т. 2 ЗПОО.

(2) Лицата, получили удостоверение по чл. 8, т. 2, ползват правата на лицата, получили удостоверение за професионално обучение по чл. 38, ал. 3 ЗПОО.

(3) Съдържанието на документите по ал. 1 и 2 се определя в съответствие с държавното образователно изискване за документите за системата на народната просвета.

Глава трета. ПРЕКЪСВАНЕ НА ВАЛИДИРАНЕТО

Чл. 17. (1) Лицето-заявител по свое желание може да прекъсне процедурите по валидиране по всяко време, като подаде заявление за това до институцията по чл. 5, ал. 1.

(2) Лице, което не е подадо заявление по ал. 1 и повече от шест месеца не изпълнява предвидените процедури от план-графика по чл. 11, ал. 5, т. 3, се счита за прекъснало валидирането.

Чл. 18. Всички протоколи, неприключени към момента на прекъсване на процедурите по валидиране, се приключват от комисиите по чл. 9, т. 2 и 3 с вписване на основанието за прекъсване, както и на номера и датата на заявлението по чл. 17, ал. 1, ако има такава.

Чл. 19. (1) Лицето-заявител може да възобнови процедурите по валидирането на същите професионални знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално обучение или самостоятелно учене, като подаде ново заявление по чл. 13, ал. 1 в институцията по чл. 5, ал. 1.

(2) При подаване на заявление по ал. 1 лицето представя документи по чл. 13, ал. 2 само ако те са придобити или изменени след прекъсване на процедурата.

(3) След възобновяването им процедурите по валидирането продължават в съответствие с действащото към датата на подаване на заявлението по ал. 1 държавно образователно изискване за придобиване на квалификация по професия.

(4) За установени и признати резултати от ученето преди възобновяването не се изготвят нови протоколи за съпоставяне.

Глава четвърта. КОНТРОЛ НА ВАЛИДИРАНЕТО

Чл. 20. Контролът по организацията и провеждането на валидирането се осъществява:

1. за институциите по чл. 5, ал. 1, т. 1 - 5 от регионалните инспекторати по образованието;

2. за институциите по чл. 5, ал. 1, т. 6 от Националната агенция за професионално образование и обучение.

Чл. 21. Регионалните инспекторати по образованието и Националната агенция за професионално образование и обучение осигуряват съответно за институциите по чл. 5, ал. 1, т. 1 - 5 и по чл. 5, ал. 1, т. 6:

1. консултиране, информиране, предоставяне на информационни и методически материали и на нормативни документи за валидиране;

2. информация за добри практики.

Чл. 22. Институциите по чл. 5, ал. 1 включват във вътрешната си система за осигуряване на качеството и процедурите по валидирането.

Глава пета. ФИНАНСИРАНЕ НА ПРОЦЕДУРИТЕ ПО ВАЛИДИРАНЕ

Чл. 23. Процедурите по валидиране могат да се финансират със средства от физически лица, от юридически лица, от програми и проекти, финансирани с национални и регионални средства, със средства от европейските структурни фондове или със средства от европейското икономическо пространство.

Чл. 24. (1) За разходите, направени от институциите по чл. 5, ал. 1 за установяване, документиране, оценяване и признаване на опита на лицата, както и за провеждане на изпитите за придобиване на професионална квалификация, се заплащат суми в размер, определен от институцията.

(2) Институциите по чл. 5, ал. 1 разработват план-сметки за всяка процедура от валидирането на професионална квалификация.

(3) В план-сметките се включват всички преки и непреки разходи на институцията.

(4) План-сметките се утвърждават от директора или ръководителя на институцията по чл. 5, ал. 1.

(5) Сумите по ал. 1 не могат да надвишават действителния размер на разходите.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на тази наредба "портфолио" е комплект от документи, артефакти, снимки на артефакти, проекти и др., представени от лицето, както и такива, създадени при валидирането с цел доказване на професионални знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално обучение или самостоятелно учене по професия или по част от професия.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 40, ал. 10 от Закона за професионалното образование и обучение.

§ 3. До приемане на държавни образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии, съответстващи на изискванията на чл. 13, ал. 4 от Закона за професионалното образование и обучение, за валидиране се прилагат приетите държавни образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии, в които са включени резултатите от ученето или професионалните компетенции.

§ 4. В случай че няма прието държавно образователно изискване за придобиване на

квалификация по професия, се прилагат утвърдените от министъра на образованието и науката учебни планове и програми по съответните професии.

§ 5. Лицата, на които до влизане в сила на тази наредба са издадени сертификати за професионална квалификация по професия или за професионална квалификация по част от професията, вследствие признаване на професионални знания, умения и компетентности от професионална гимназия, включена в проект, финансиран със средства от европейските структурни фондове, имат право да получат документите по чл. 8, т. 1 или 2.

§ 6. Наредбата влиза в сила от 1 януари 2015 г.

Приложение към чл. 13, ал. 1

Вх. №
...../.....

ДО
ДИРЕКТОРА/
РЪКОВОДИТЕЛЯ
НА

.....
(наименование на институцията по валидиране)
гр.
.....

З А Я В Л Е Н И Е

от ....., ЕГН .....,
(собствено, бащино и фамилно име на заявителя)

Адрес за кореспонденция:

гр./с. ...., пощенски код ....., област ....., община .....,
бул./ул./ж.к. .... № .., бл. ...., вх. ...., ап. ....,
тел./факс ....., GSM ....., e-mail .....

Постоянен адрес: гр./с. ....,
пощенски код ....., област .....,
община ....., бул./ул./ж.к. .... № ....., бл. ...., вх. ...., ап. ....

ГОСПОДИН/ГОСПОЖО ДИРЕКТОР/
РЪКОВОДИТЕЛ,

Желая да бъда включен/а в процедура за установяване и признаване на професионални знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално обучение или самостоятелно учене по:

професия: ....., код .....,
специалност ....., код .....

(по Списъка на професиите за професионално образование и обучение)

Към датата на подаване на заявлението:

(отбележете вярното със знака V)

работя като

В

(наименование на фирмата/предприятието, адрес)
(попълва се по желание)

- самонаето лице
- безработен съм от ..... години/ ..... месеца
- нямам трудов стаж

Притежаваните от мен знания, умения/компетентности са придобити чрез:
(отбележете верните със знака V)

- участие в организирани от Агенцията по заетостта курсове за професионално обучение по част от професия/степен на квалификация
- участие в организирано от работодателя обучение
- придобит опит в работа по трудова заетост на работното място
- придобит опит от самостоятелни дейности
- участие по собствена инициатива в обучения, извършвани от учебни организации
- участие в обучения с популярен характер, организирани от неучебни организации
- обучителни програми на електронните и печатните медии
- инцидентни участия в популяризаторски и информационни инициативи на организации с разнообразен характер
- използване на самоучители, наръчници, ръководства
- информация и обучение от роднини и близки
- други източници

Притежаваните от мен знания, умения и компетентности досега съм прилагал/а:
(отбележете верните със знака V)

- в изпълнявана по трудов договор заетост
- за получаване на допълнителни доходи от неформална/инцидентна заетост
- за битови потребности
- в любителска дейност за обществени ползи
- в помощ на близки и приятели
- като хоби
- за обучение/предаване на знания, умения и компетентности на други хора
- за друго .....

(какво)

- не мога да преценя

Прилагам заверени от мен копия от документи за участие в курсове за професионално обучение, за трудов стаж, опит, постижения в областта на посочените професионални знания, умения и компетентности (удостоверения, свидетелства, служебни бележки, др.):

1.

2.

3.

(ако има и други подходящи, допълнете с нови редове)

При необходимост ще представя допълнителна информация във връзка с валидиране на заявената от мен професионална квалификация.

Дата ..... С уважение:

.....

(трите имена)
(подпис)